

Teoretická koncepce odpovědnosti členů statutárních orgánů právnických osob

Mgr. Lucie Novotná Krtoušová

Abstrakt

Cílem předkládané disertační práce nazvané „Teoretická koncepce odpovědnosti členů statutárních orgánů právnických osob“ je odpovědět na otázku, jaké požadavky lze klást na fyzické osoby, které vystupují jako členové statutárních orgánů právnických osob, a rekonstruovat odpovědnostní skutkovou podstatu, která se péče řádného hospodáře týká. Občanský zákoník obsahuje úpravu povinnosti člena statutárního orgánu jednat při výkonu funkce s péčí řádného hospodáře ve své obecné části. Jde tedy o úpravu dopadající na členy statutárních orgánů všech právnických osob soukromého práva a právnických osob veřejného práva, pokud se to s jejich právní povahou slučuje. Dodržení péče řádného hospodáře – v okamžiku kdy členové statutárních orgánů jednájí jako zástupci právnické osoby – je rozhodujícím kritériem pro posouzení, zda budou či nebudou právnické osobě odpovídat za škodu při výkonu své funkce. Je však otázkou, zda jde o subjektivní odpovědnost za porušení zákonné povinnosti či o objektivní odpovědnost za porušení smluvní povinnosti. Skutečnost, zdali budeme chápat odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob jako subjektivní či objektivní, je rozhodná z hlediska posouzení kritérií, na jejichž základě tyto osoby budou či nebudou odpovídat.

Shrnutí

Péče řádného hospodáře. Úvodní kapitola první části předkládané práce uvádí čtenáře do širšího kontextu struktury fiduciárních povinností uložených členům statutárních orgánů právnické osoby a ukazuje, že pod tento zastřešující pojem jsou zahrnuty dvě odlišné povinnosti, a to povinnost péče a povinnost loajality. Druhá kapitola nastiňuje rozporuplný vztah povinnosti péče řádného hospodáře a povinnosti loajality v české doktríně před rekodifikací soukromého práva. Třetí kapitola představuje koncept péče řádného hospodáře, jak je zakotven v platném občanském zákoníku, a tematizuje jeho jednotlivé aspekty: fiduciární charakter správy, zásadu legality, profesionalitu, míru pracovního nasazení a pravidla delegace. Čtvrtá kapitola nabízí srovnání povinnosti péče řádného hospodáře s povinností péče (*duty of care, skill and diligence*), která je zakotvená v britském zákonu o obchodních společnostech. Celou první část pak uzavírá shrnutí současné právní úpravy péče řádného hospodáře v komparaci s odpovídající britskou právní úpravou povinnosti péče.

Povinnost loajality. První kapitola druhé části nastiňuje funkci a charakter povinnosti loajality z hlediska konceptu fiduciárních povinností (*fiduciary duties*). V druhé kapitole autorka předestírá současné chápání povinnosti loajality v české doktríně jako pozitivně formulované

povinnosti jednat v zájmu právnické osoby a negativně formulované povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, přičemž jádro povinnosti loajality spatřuje právě v její negativní složce. Dále autorka analyzuje právní úpravu zákazu konfliktu zájmů uloženou občanským zákoníkem zástupci ve vztahu k zastoupenému, řešení a následky konfliktu zájmů v rámci různých typů právnických osob. V třetí kapitole nastiňuje autorka britskou právní úpravu zákazu konfliktu zájmů, která se zakládá na konceptu fiduciárních povinností. Závěrečná čtvrtá kapitola nabízí shrnutí současné české právní úpravy povinnosti loajality v komparaci s odpovídající britskou právní úpravou fiduciárních povinností.

Podnikatelské uvážení. Cílem třetí části je v prvních třech kapitolách osvětlit, co je to pravidlo podnikatelského úsudku (*business judgement rule*) a k čemu se vztahuje, a to nejprve na základě českého právního řádu s tím, že je použita komparace s německou právní úpravou, neboť české pravidlo bylo touto úpravou silně inspirováno. Následně je ve čtvrté kapitole ukázána britská právní úprava, která toto pravidlo neobsahuje, avšak soudní praxe se ve skutečnosti svojí zdrženlivostí pravidlu podnikatelského úsudku blíží. Poté je v páté a šesté kapitole vedena diskuse o tom, na koho se pravidlo podnikatelského úsudku vztahuje. Poslední kapitola této části nabízí shrnutí.

Teoretická koncepce odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře. Cílem čtvrté části je zodpovědět otázku, zda se v případě odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře jedná o odpovědnost subjektivní či odpovědnost objektivní. V první kapitole připomíná autorka právní úpravu odpovědnosti členů statutárních orgánů obchodních společností před rekodifikací soukromého práva, která je potřebná pro pochopení jádra současného sporu o koncepci odpovědnosti. V druhé kapitole autorka diskutuje dopady rekodifikace soukromého práva do oblasti právní úpravy postavení členů statutárních orgánů a jejich odpovědnosti. V třetí a čtvrté kapitole autorka nastiňuje tezi, že pro vyřešení problému konstrukce soukromoprávní odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře je třeba se nejdříve zabývat otázkami, jak právnická osoba jedná, jak je jednání právnické osoby ovlivněno teoriemi právnických osob a jakým způsobem se teorie právnických osob projevují v platné právní úpravě. V čtvrté kapitole se autorka věnuje teoriím právnické osoby a jejich recentnímu nahlížení. Pátá a šestá kapitola se zabývají recentními rozporuplnými názory doktríny a judikatury na povahu zastoupení právnické osoby členem statutárního orgánu a povahu odpovědnosti. V závěrečné sedmé kapitole autorka tyto názory kriticky analyzuje a nabízí vlastní stanovisko, které obhajuje koncept subjektivní odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře.

Subjektivní odpovědnost jako sankce za porušení povinnosti péče řádného hospodáře. Cílem

páté části je rekonstruovat odpovědnostní skutkovou podstatu, která se péče řádného hospodáře týká. V předchozí části autorka argumentovala pro subjektivní koncept odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře. Proto v první a v druhé kapitole autorka představuje delikt ní skutkové podstaty obsažené v občanském zákoníku a jejich inspirační zdroj z německého BGB. V třetí kapitole autorka podrobně analyzuje předpoklady vzniku povinnosti k náhradě škody, a to zejména protiprávnost a zavinění, jejich vzájemný vztah a jakou roli hraje v předpokladech vzniku povinnosti k náhradě škody standard péče řádného hospodáře. V závěrečné čtvrté kapitole autorka shrnuje představený koncept subjektivní odpovědnosti jako sankce za porušení povinnosti péče řádného hospodáře.

Závěr. V závěru autorka prezentuje stěžejní myšlenky a zjištění, k nimž dospěla, a v ucelené podobě podává návrh teoretické koncepce odpovědnosti členů statutárních orgánů právnických osob za jednání s péčí řádného hospodáře. Autorka shrnuje obsah povinností, které se skrývají za pojmem péče řádného hospodáře, a význam a osobní působnost pravidla podnikatelského úsudku. Dále autorka představuje subjektivní koncepci odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře založenou na posuzování zavinění.